

Употреба сигурносних појсева на подручју Републике Српске у току 2021. године- резултати истраживања

АМС РС и ауто мото друштвава, у току 2021. године, у оквиру кампање: „Нити 1 неvezан појас!, спровели су истраживање понашања корисника путничких и теретних возила и ставова возача о прихватању и употреби сигурносних појасева на подручју Републике Српске.

У току 2021. године истраживање се проводило само једном, после проведених превентивних и репресивних активности, а због пандемије изазване корона вирусом „Covid 2019“. Циљ провођења истраживање био је добијање степена употребе сигурносног појаса код возача, сувозача и путника на задњим сједиштима у путничким аутомобилима, као и возача и сувозача у теретним возилима, након проведене превентивне кампање и репресивних активности у току 2021. године. Истраживање је проведено на тачно одређеним локацијама, на путевима у насељу, ван насеља и аутопуту.

Метод истраживања који је кориштен како би се добио степен употребе сигурносног појаса јесте непосредно опажање возача и путника у возилима, на терену. Ставови возача о прихватању и употреби сигурносног појаса добијени су методом анкете возача.

Употреба сигурносних појасева једна је од најефикаснијих мјера смањења стопе страдања у саобраћају. Употребом пасивних елемената безбједности, сигурносних појасева уз ваздушне јастуке и наслоне за главу, као и сигурносних заштитних система за дјецу ублажавају се посљедице саобраћајних незгода. Разним научно истраживачким радовима доказана је ефикасност употребе сигурносних појасева на смањење стопе страдања у саобраћајним незгодама. Сигурносни појасеви не утичу на број саобраћајних незгода, него као пасиван елемент безбједности возила ефикасно ублажавају посљедице саобраћајних незгода (смањење погинулих и повријеђених лица). Иако је употреба сигурносног појаса у Републици Српској прописана и обавезна (ЗООБС БИХ), како за возаче, тако и за остале путнике у возилу, постојећа техничка рјешења омогућавају избор корисницима возила да ли ће их користити или не. Одлука о употреби сигурносног појаса зависи од свијести корисника (возача и путника) у возилима.

На основу проведених истраживања у свијету, када чеони судар наступи при брзини од око 50 km/h, неvezани путници бивају одбачени унапријед силом од око три и по тоне, и тада по правилу наступају тешке тјелесне повреде, а често и смрт. Ако корисници возила не користе сигурносне појасеве, постоји велика вјероватноћа да погину и претрпе тешке тјелесне повреде. Невезан путник или дијете на задњем сједишту возила је веома опасно за возача и сувозача. Постоји велика могућност да ће возач и сувозач погинути или претрпјети тешке тјелесне повреде када тјело неvezаних путника на задњем сједишту удари у њих.

У земљама које су успоставиле ефикасан и одржив систем управљања безбједношћу саобраћаја (Шведска, Велика Британија, Холандија, Њемачка, Аустрија, САД и др.) забиљежен је врло висок проценат коришћења сигурносних појасева (преко 90 %). Такође, код појединих развијених земаља (Њемачка, Велика Британија, Аустралија) проценат коришћења сигурносних појасева на задњим сједиштима креће се и до 90 %. У Извјештају Свјетске здравствене организације о стању безбједности саобраћаја наведено је да се употребом сигурносних појасева на предњим сједиштима ризик од смртог повређивања смањује до 50%, а на задњим сједиштима до 75%.

Праћење и оцјењивање стања безбједности саобраћаја раније се вршило само на основу броја саобраћајних незгода и њихових посљедица. Овакав вид праћења и оцјењивања стања безбједности саобраћаја не нуди довољан увид у факторе који утичу на ниво безбједности саобраћаја, укључујући и оне које се могу контролисати, те не пружа поуздане информације о постојећем стању, као и о предузимању адекватних мјера и активности. Помоћу индикатора безбједности саобраћаја омогућено је и праћење ефикасности реализованих мјера и активности.

Употреба сигурносних појасева у Републици Српској – резултати мјерења 2021. године

Истраживањем су обухваћени возачи, сувозачи и путници на задњим сједиштима у путничким аутомобилима, односно њихово стварно понашање са аспекта употребе сигурносних појасева. У теретним возилима употреба сигурносних појасева анализирана је код возача и сувозача.

Циљ истраживања био је утврђивање степена употребе сигурносних појасева после спроведених превентивних и репресивних активности. У истраживању је кориштен метод посматрања (непосредно опажање возача и путника у возилу, на терену). Метод посматрања (непосредног опажања на терену) заснован је на бројању и евидентирању возача и путника у возилу који су користили појасеве у вожњи, чиме се добио степен употребе сигурносних појасева у Републици Српској, у путничким и теретним возилима, прије и после кампање.

Истраживања (бројање употребе сигурносног појаса) извршено је након проведене кампање како би се утврдио степен употребе сигурносног појаса код корисника путничких возила (возача, сувозача, путника на задњем сједишту) и теретних возила (возача и путника).

Времена опажања на терену бирана су тако да обезбједе репрезентативност узорка, односно да се добију довољно велики узорци. Мјерење је обављено у дневним условима саобраћаја, прије подине (од 08:00 до 10:00 часова) и поподине (од 14:00 до 16:00 часова). За бројања су одабрани уторак и четвртак.

Мјерење употребе појаса вршено је на мјерним мјестима гдје се возила спорије крећу или стоје (раскрснице, бензинске пумпе и сл.)

Истраживање (бројање употребе сигурносног појаса) у току 2021. године проведено је 15. и 17. јуна. У току бројања опажено је укупно 28096 путничких возила на свим локацијама опажања, односно добијен је узорак од 28096 возача, 12522 сувозача и 7964 путника на задњем сједишту. У насељу су прикупљени подаци о употреби појаса од 13796 возача (13796 возила), 5622 сувозача и 3459 путника на задњем сједишту. Ван насеља су прикупљени подаци о употреби безбједносног појаса код 12800 возача (возила), 6069 сувозача и 3740 путника на задњем сједишту. На аутопуту опажено је 1500 возила (возача), 831 сувозача и 765 путника на задњем сједишту.

Опажено је и 7918 теретних возила, за које се евидентирала употреба сигурносних појасева код 7918 возача и 1395 сувозача.

➤ **Резултати употребе сигурносних појасева код корисника путничких возила**

Употреба сигурносних појасева код возача (укупно насеље, ван насеља и аутопут)

У току 2021. године анализирајући податке добијене непосредним опажањем 28096 возача на терену (укупно путеви у насељу, ван насеља и аутопут), након проведене кампање и репресивних активности, добијено је да сигурносни појас користи 67 % (67,29 %) возача у току вожње, на путевима Републике Српске. Спроведена кампања (превентивне и репресивне активности) у току 2021. године проводила се у периоду од 11. маја до 11. јуна 2021. године. Употреба сигурносног појаса код возача након проведеног бројања у току 2021. године је нижа за 2 % у односу на резултате са бројања које је проведено у току 2020. године (69,47 %).

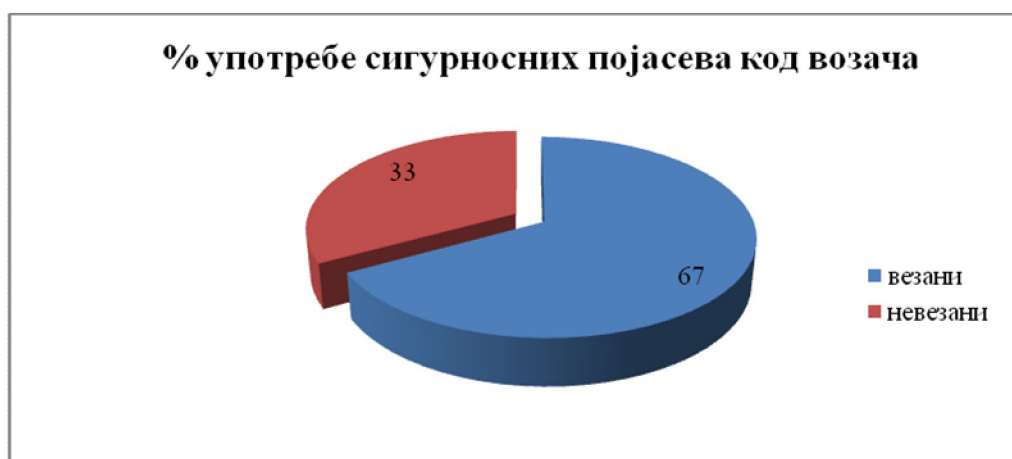

График 1. Процентуална расподела употребе сигурносних појасева код возача (укупно све локације опажања) након проведеног бројања у току 2021. године

Табела 1. Приказ полне структуре узорка и процентуалне употребе појаса код опажених возача од 2012. до 2021. године

возачи		прије кампање			после кампање		
		мушко	женско	укупно	мушко	женско	укупно
2012. год	број опажених	24136	4628	28764	19741	3763	23504
	везаних (%)	35.56	56.14	38.87	47.26	67.18	50.45
2013. год	број опажених	30886	6152	37038	29208	5356	34564
	везаних (%)	42.09	58.44	44.81	44.75	62.7	47.53
2014. год	број опажених	24231	4780	29011	22799	4013	26812
	везаних (%)	39.87	59.18	43.05	46.8	62.75	49.18
2015. год.	број опажених	23763	4857	28620	24094	5267	29361
	везаних (%)	45.52	63.25	48.53	47.49	67.63	51.1
2016. год.	број опажених	26426	5605	32031	22897	5070	27967
	везаних (%)	45.59	63.44	48.42	43.53	61.58	46.80
2017. год	број опажених	19894	4936	24830	22922	5328	28250

	везаних (%)	58.89	73.66	61.82	58.49	74.06	61.43
2018.год	број опажених	19646	5640	25286	17700	5347	23047
	везаних (%)	59.32	71.65	62.07	63.60	77.18	66.75
2019.год	број опажених	21266	5965	27231	20893	6091	26984
	везаних (%)	63.47	78.61	66.78	65.31	81.40	68.94
2020.год	број опажених	-	-	-	24575	7155	31730
	везаних (%)	-	-	-	66.54	79.54	69.47
2021.год	број опажених	-	-	-	21164	6932	28096
	везаних (%)	-	-	-	63.92	77.55	67.29

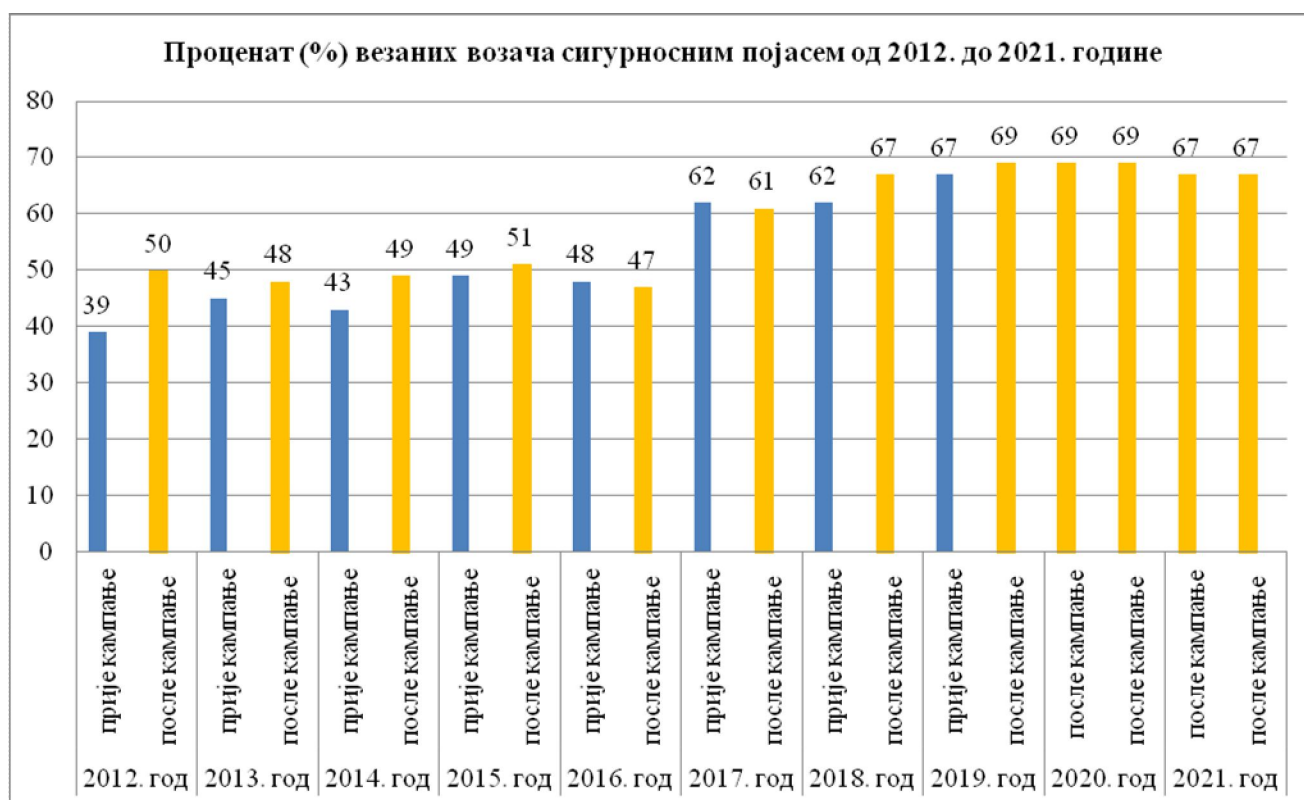
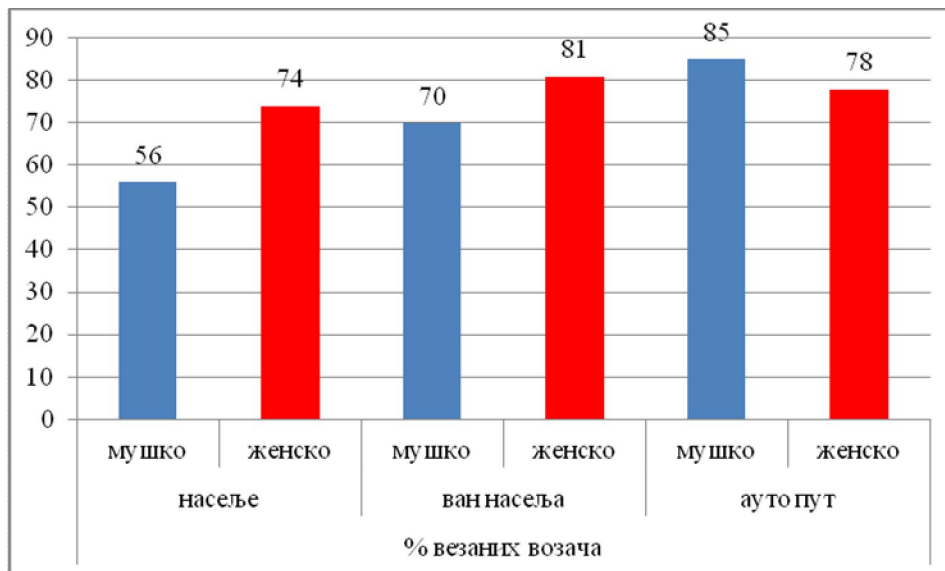

График 2. Процент употребе сигурносног појаса код возача, укупно на свим локацијама опажања, у периоду од 2012. до 2021. године

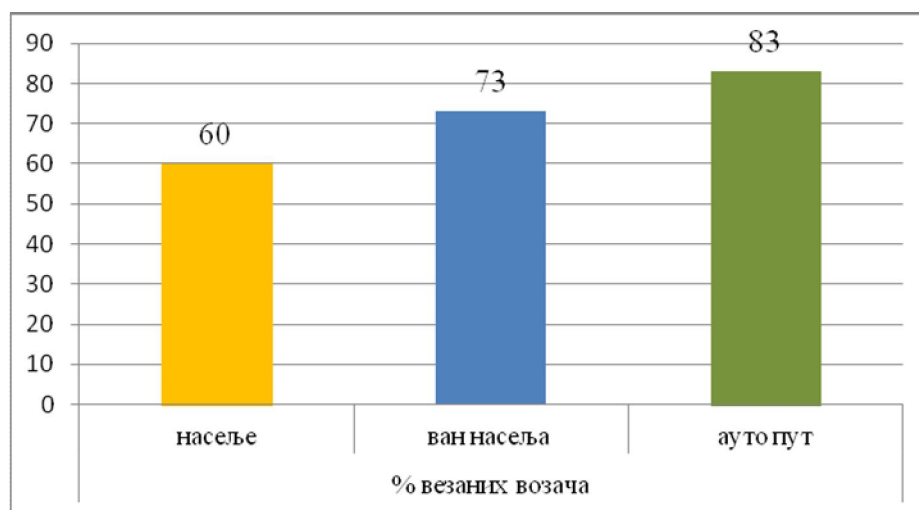
Анализирајући резултате добијене непосредним опажањем возача, посматрано по локацијама опажања и по полу (табела 1.), у свим годинама у којима је вршено истраживање, уочено је да возачи мушког пола мање користе сигурносне појасева у односу на возаче женског пола. Код возача женског пола стопа употребе појаса је већа на путевима у насељу и ван насеља у односу на возаче мушког пола, док су у току 2021. године жене мање користиле појас на аутопуту од мушкараца. (график 3).

Анализом резултата употребе сигурносних појасева код возача како у току 2021. године, тако и у току свих претходних година, уочено је да сигурносни појас у насељу користи мање возача у односу на локације ван насеља и аутопут (график 4.). Разлози веће употребе појасева на путевима ван насељених мјеста код возача (и код мушкараца и код

жена) могу се наћи у већим брзинама кретања њихових возила и у дужим релацијама путовања .

Грџфик 3. Процентуална расподела везаних и невезаних возача сигурносним појесем а подјељено по локацијама (у насељу, ван насеља и на ауто-путу) и полу, у току 2021. године

Грџфик 4. Процентуална расподела везаних и невезаних возача сигурносним појесем а подјељено по локацијама (у насељу, ван насеља и на ауто-путу) у току 2021. године

У току 2021. године, истраживање употребе сигурносног појаса вршено је на подручју 42 локалне заједнице, а мјерења употребе појаса вршили су представници АМД. У свакој локалној заједници снимање употребе појаса вршено је на локацијама у насељу, ван насеља и аутопуту. Употреба сигурносног појаса код возача по локалним заједницама у Републици Српској приказана је на графику 5. Најмањи проценат употребе сигурносног појаса код возача уочен је у Шипову (31 %), док безбједносне појасеве највише користе возачи у Дринићу и Рибнику (график 5).

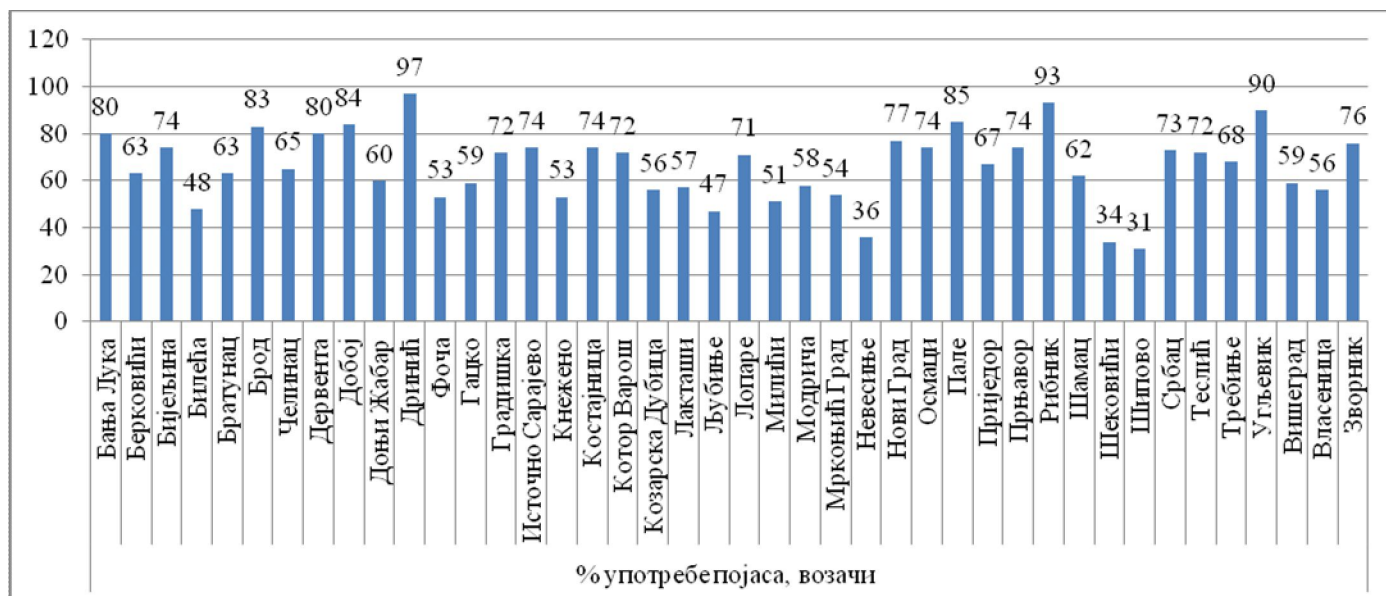

График 5. Процентуална расподела употребе безбједносних појасева код возача по општинама-градовима у РС (укупно локације у насељу, ван насеља и на ауто-путу) након бројања у току 2021. године

Употреба сигурносних појасева код сувозача (укупно насеље, ван насеља и аутопут) за 2020. годину

Обрадом резултата са првог бројања, у току 2021. године, на узорку од 12522 сувозача (12 046 одраслих и 476 дјеце), добијено је да 68 % користи сигурносни појас, док 32 % не користи сигурносни појас на мјесту сувозача на путевима Републике Српске, укупно на свим локацијама опажања, на путевима, у Републици Српској (график 6).

График 6. Процент употребе сигурносног појаса код сувозача, у току 2021. године наконведеног бројања

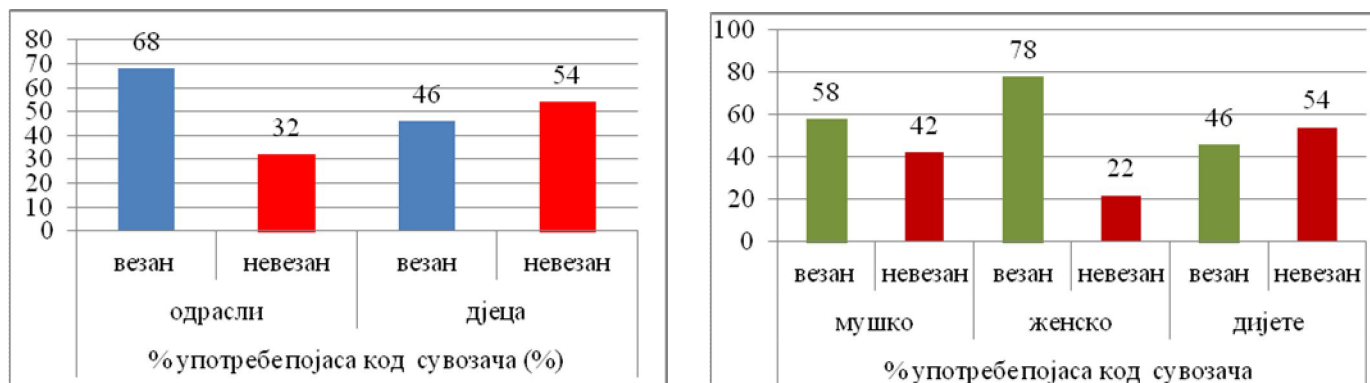

График 7. и 8. Процентуална расподела употребе појасева код одраслих и дјеце на мјесту сувозача

Табела 2. Приказ структуре узорка и процента употребе појаса код опажених сувозача

сувозачи		прије кампање				после кампање			
		мушко	женско	дијете	укупно	мушко	женско	дијете	укупно
2012. год	број опажених	5150	5499	425	11074	4205	4473	231	8909
	везаних (%)	32.97	41.66	9.18	36.37	45.3	58.75	23.38	51.49
2013. год	број опажених	6898	7422	528	14848	6351	6982	450	13783
	везаних (%)	42.26	55.83	31.06	48.65	43.36	61.76	47.11	52.8
2014. год	број опажених	5479	5163	346	10988	5087	5169	308	10564
	везаних (%)	38.82	51.6	29.19	44.52	45.11	59.86	44.81	52.32
2015. год	број опажених	6128	6313	323	12764	6440	6751	351	13542
	везаних (%)	42.12	60.62	50.77	51.49	42.11	62.52	51.85	52.54
2016. год	број опажених	7485	7006	490	14981	6432	5825	403	12660
	везаних (%)	42.89	61.53	64.08	52.30	40.39	60.39	49.63	49.89
2017. год	број опажених	5409	5587	217	11213	6266	5925	226	12417
	везаних (%)	54.89	74.80	67.74	65.06	57.42	73.62	63.72	65.27
2018. год	број опажених	5209	5422	286	10917	5014	5513	230	10757
	везаних (%)	56.46	73.61	69.58	65.32	60.51	76.85	80	69.30
2019. год	број опажених	6006	6363	226	12595	5669	6205	173	12047
	везаних (%)	60.37	78.89	76.99	70.03	62.52	80.68	67.33	71.94
2020. год	број опажених	-	-	-	-	6402	7117	257	13776
	везаних (%)	-	-	-	-	63.06	79.54	76.26	71.82
2021. год	број опажених	-	-	-	-	5623	6423	476	12522
	везаних (%)	-	-	-	-	57.71	77.69	45.80	67.51

Употреба сигурносних појасева на предњим сједиштима (**укупно код возача и сувозача**) у току 2021. године, наконведеног бројања, превентивних и репресивних активности износила је 67 % (67,35%), док је у току 2020. године овај проценат употребе појаса био 70 %.

У току 2021. године, као и у претходним годинама када су вршена истраживања, сувозачи мушког пола су мање склони коришћењу сигурносних појасева у односу на сувозаче женског пола (график 9. табела 2.). Сувозачи женског пола, као и возачи женског пола имају изграђенији став о значају употребе сигурносног појаса током војње у односу на сувозаче и возаче мушког пола.

На основу резултата добијених по локацијама опажања у току 2021. године, учено је да је проценат коришћења сигурносног појаса од стране сувозача, као и код возача, мањи у насељу него ван насеља и аутопуту. Такође, жене сувозачи на путевима у насељу, ван насеља и аутопуту више употребљавају појас у односу на сувозаче мушког пола (график 9.).

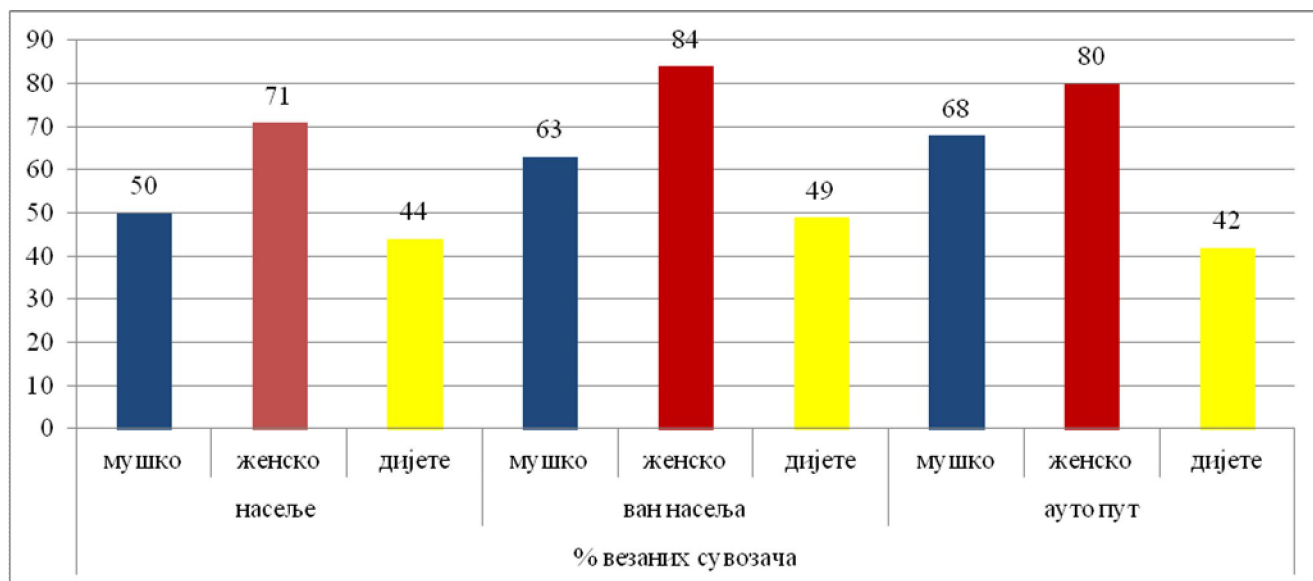

График 9. Приказ употребе сигурносног појаса код сувозача по локацијама (у насељу, ван насеља и на ауто-путу) и по полу, у току 2021. године

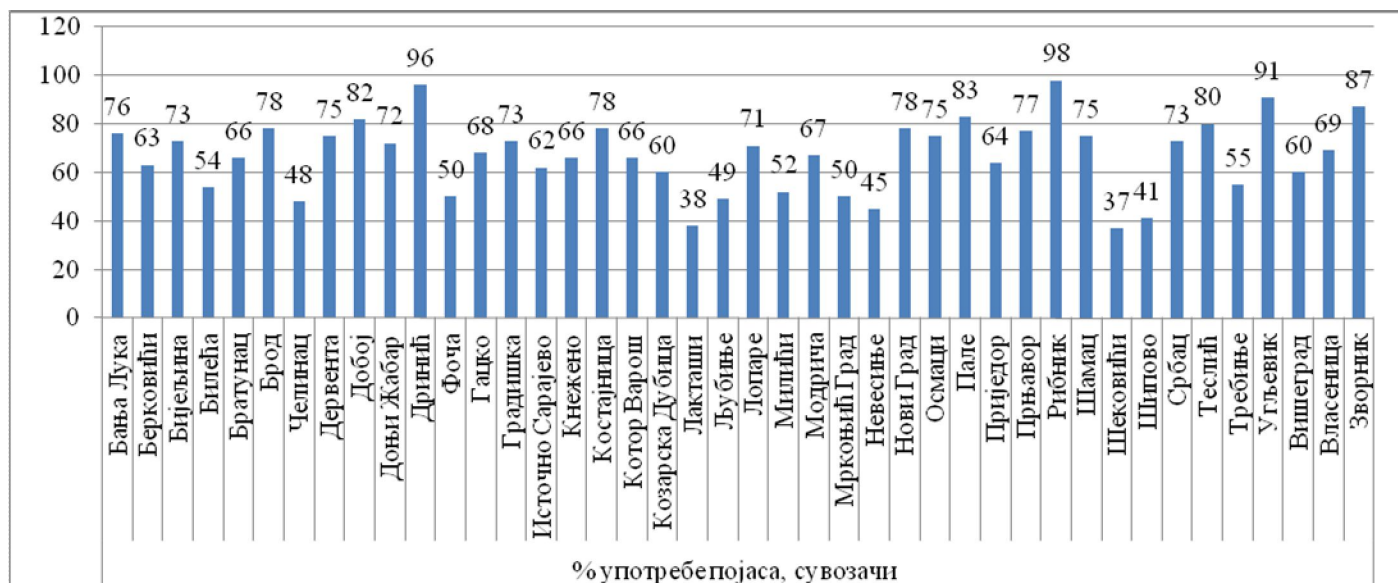

График 10. Процентуална расподела употребе безбједносног појаса код сувозача по општинама-градовима (укупно локације у насељу, ван насеља и на ауто-путу) након **provedenog brojanja** у току 2021. године

На графику 10. приказана је употреба безбједносног појаса код сувозача, по локалним заједницама у Републици Српској.

Употреба сигурносних појасева код путника на задњем сједишту (укупно насеље, ван насеља и аутопут) за 2021. годину

Методом опажања 7964 путника на задњем сједишту (4613 одраслих и 3351 дјеце) након проведених превентивних и репресивних активности, добијено је да сигурносни појас у току 2021. године користи 35 % путника, односно 21 % одраслих и 54 % дјеце (она дјеца која су превезена у заштитним системима за безбједан превоз дјеце, сједилице и подметачи) што је приказано на графику 11.

Такође, и у току претходних година, када је вршено истраживање, степен употребе сигурносног појаса код одраслих путника био је низак, те је у току 2020. године је износио 15 %. Степен употребе сигурносних сједилица и појаса код дјеце у току 2020. године на задњем сједишту износио је 66 % (табела 3).

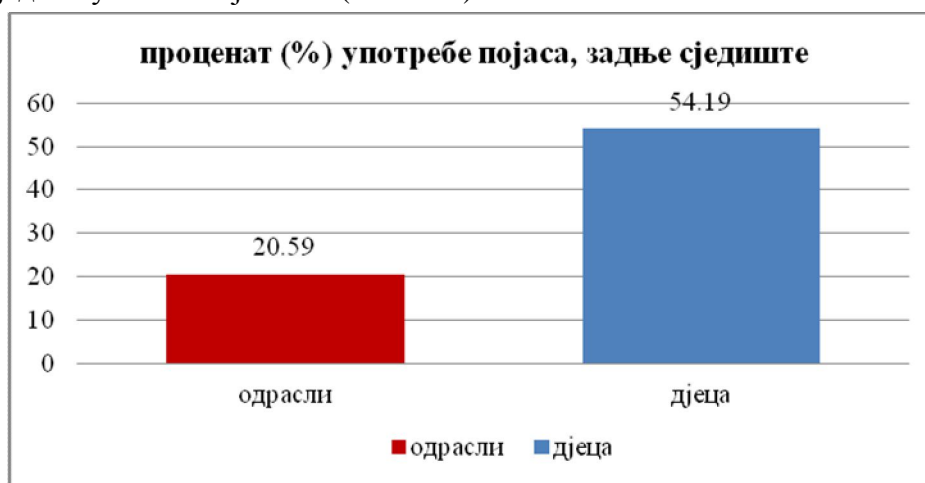

График 11. Процентуална расподела употребе сигурносних појасева код одраслих путника и дјеце, на задњем сједишту (укупно путеви у насељу, ван насеља и ауто пут), у току 2021. године.

Табела 3. Приказ процента употребе сигурносног појаса од 2012. до 2021. године, код путника на задњем сједишту (укупно за све локације)

година	% употребе појаса		% употребе појаса након проведених репресивних и превентивних активности		разлика првог и другог бројања % (+/-)	
	одрасли	дјеца	одрасли	дјеца	одрасли	дјеца
2012.	4	18	8	24	+ 4	+6
2013.	7	19	4	22	-3	+3
2014.	3	25	5	25	+2	+0
2015.	8	29	6	39	-2	+10
2016.	8	40	14	39	+6	-1
2017.	16	60	10	55	-6	-5
2018.	10	48	11	52	+1	+4
2019.	16	60	15	59	-	-
2020.	15	59	15	66	-	-
2021.	21	54	21	54	-	-

Табела 4. Приказ структуре узорка опажених путника на задњем сједишту (одрасли и дјеца) и процента употребе појаса/сједилица

задње сједиште		прије кампање				после кампање			
		мушко	женско	дијете	укупно	мушко	женско	дијете	укупно
2012. год	број опажених	1395	1389	1710	4494	1058	1056	1232	3346
	везаних (%)	4.09	3.17	18.36	9.23	5.76	9.66	24.27	13.81
2013. год	број опажених	1766	1787	2360	5913	1646	1781	2057	5484
	везаних (%)	5.83	7.55	18.64	11.47	3.77	5.17	21.73	10.96
2014. год	број опажених	1717	1382	1589	4688	1297	1261	1386	3944
	везаних (%)	2.1	3.62	24.92	10.28	3.7	6.26	25.11	12.04
2015. год	број опажених	2359	2208	2270	6837	2563	2671	2937	8171
	везаних (%)	6.32	10.78	28.81	15.23	4.68	8.05	39.19	18.19
2016. год	број опажених	2757	2518	2715	7990	2457	2102	2435	6994
	везаних (%)	5.73	9.61	39.52	18.44	4.60	9.23	38.56	17.82
2017. год	број опажених	2205	2013	2654	6872	2220	2056	2792	7068
	везаних (%)	12.70	19.92	59.68	32.96	8.24	12.45	54.80	27.86
2018. год	број опажених	1892	1996	2916	6804	1914	1922	2602	6438
	везаних (%)	6.61	13.18	48.18	26.35	8.05	14.62	52.19	27.85
2019. год	број опажених	2367	2172	2514	7053	1999	2074	3011	7084
	везаних (%)	12.25	20.53	59.75	31.73	10.96	19.86	58.82	33.91
2020. год	број опажених	-	-	-	-	2288	2319	3161	7768
	везаних (%)	-	-	-	-	10.75	20.09	65.52	35.83
2021. год	број опажених	-	-	-	-	2233	2380	3351	7964
	везаних (%)	-	-	-	-	16.44	24.50	54.19	34.73

Одрасла лица која се превозе као путници на задњем сједишту скоро уопште да не користе сигурносне појасеве у току вожње на путевима Републике Српске. Проведене превентивне кампање и репресивне активности у свим годинама истраживања (од 2012. до 2021. године), године, нису оствариле значајније позитивне резултате на употребу појаса код одраслих путника на задњем сједишту.

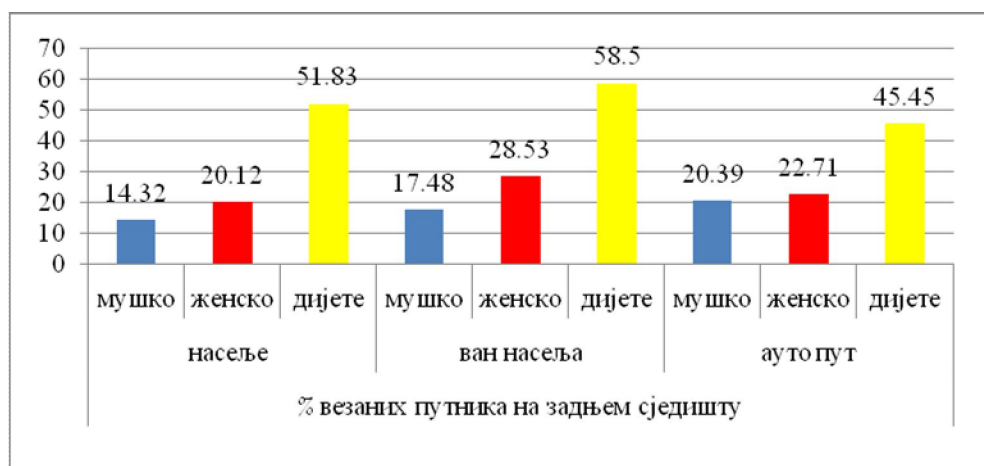

График 12. Процентуална расподела употребе сигурносних појасева код путника на задњем сједишту по локацијама (у насељу, ван насеља и ауто путу) и по полу, у току 2021. Године

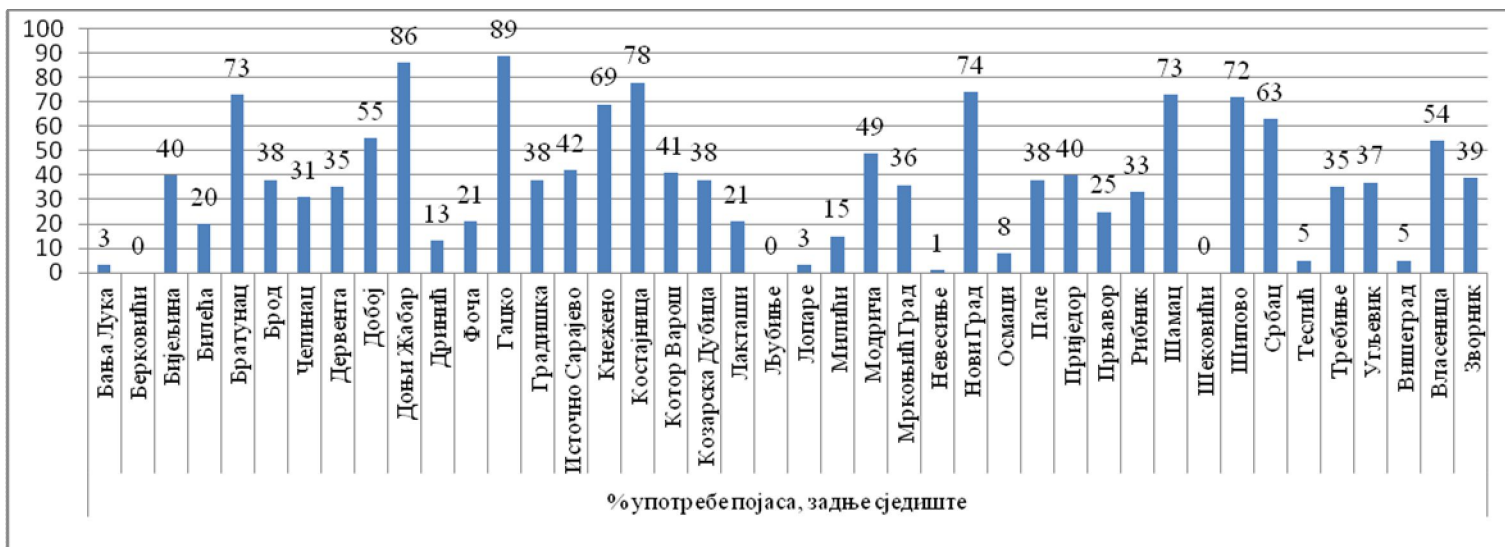

График 13. Процентуална расподела употребе безбједносних појасева код путника на задњем сједишту укупно (код одраслих и дјеце, локације у насељу, ван насеља и на ауто-путу) по општинама-градовима у току 2021. године

На основу резултата добијених у току свих година истраживања од 2012. до 2021. године, степен употребе сигурносног појаса код одраслих лица и сједалица/појаса код дјеце, на задњем сједишту, већи је на путевима ван насеља у односу на путеве у насељу.

Употреба сигурносних појасева/сједалица код путника на задњем сједишту (укупно одрасли и дјеца) у току 2021. године износила је 54 % након проведених превентивних и репресивних активности. Употреба сигурносних појасева/сједалица код путника на задњем сједишту (укупно одрасли и дјеца) у току 2021. године износила је 35 %.

Жене у улози возача, сувозача и путника на задњем сједишту, користе у већем проценту сигурносни појас у односу на мушкарце на истим позицијама у аутомобилу, односно имају изграђенији став према значају употребе сигурносног појаса, како на путевима у насељу тако и на путевима ван насеља. Одрасли путници на задњем сједишту скоро да не користе појас, док код самих родитеља не постоји развијена свијест о значају безбједног превоза дјеце у сигурносним сједалицама или на посебним подметачима.

Резултати употребе сигурносних појасева код корисника теретних возила

АМС РС и ауто мото друштва су у оквиру наведене кампање, поред истраживања које се односило на употребу сигурносних појасева, код возача и путника у путничким аутомобилима, проширили истраживање те мјерили и степен употребе сигурносног појаса код возача и путника који су се превозили у теретним возилима, на путевима Републике Српске. Мјерна мјеста (локације), као и временски периоди у току дана, у којима је вршено мјерење били су исти и за теретна и за путничка возила.

Употреба безбједносних појасева код возача теретних возила (укупно насеље, ван насеља и аутопут)

Анализом употребе безбједносних појасева код возача теретних возила, у току 2021. године након првог бројања, на узорку од 7918 возача, укупно на локацијама у насељу, ван насеља (отворени пут) и аутопуту, добијено је, да сигурносни појас користи 58 % возача, док 42% возача га не користи у току вожње (график 14.). Процент употребе безбједносног појаса у 2020. години, након проведених превентивних и репресивних активности износио је 57 %.

График 14. Процентуална расподела употребе сигурносних појасева код возача теретних возила (укупно све локације опажања) у току 2021. године

Табела 5. Приказ структуре узорка опажених возача теретних возила и процента употребе појаса

возачи		прије кампање			после кампање		
		мушко	женско	укупно	мушко	женско	укупно
2015.год.	број опажених	8411	94	8505	5320	108	5428
	везаних (%)	33.22	75.53	33.69	40.68	75	41.36
2016.год.	број опажених	6502	50	6552	7513	237	7750
	везаних (%)	31.57	54.00	31.75	35.33	65.82	36.26
2017.год.	број опажених	7019	184	7203	7469	220	7689
	везаних (%)	44.42	81.52	45.37	48.44	70.45	49.07
2018.год.	број опажених	7197	195	7392	6368	195	6563
	везаних (%)	50.41	78.46	51.15	51.32	82.56	52.25
2019.год.	број опажених	6884	160	7044	7009	124	7133
	везаних (%)	51.57	80.63	52.23	54.46	87.90	55.04
2020. год	број опажених	-	-	-	8253	166	8419
	везаних (%)	-	-	-	56.06	80.12	56.54
2021. год	број опажених	-	-	-	7696	222	7918
	везаних (%)	-	-	-	57.08	81.98	57.78

Возачи женског пола теретних возила, као и возачи женског пола путничких возила у знатно већем проценту употребљавају сигурносни појас у току вожње у односу на возаче мушког пола.

Анализом података о употреби сигурносних појасева код возача теретних возила из 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. и 2021. године уочено је да сигурносни појас у насељу користи мање возача у односу на локације ван насеља и аутопут (график 15.).

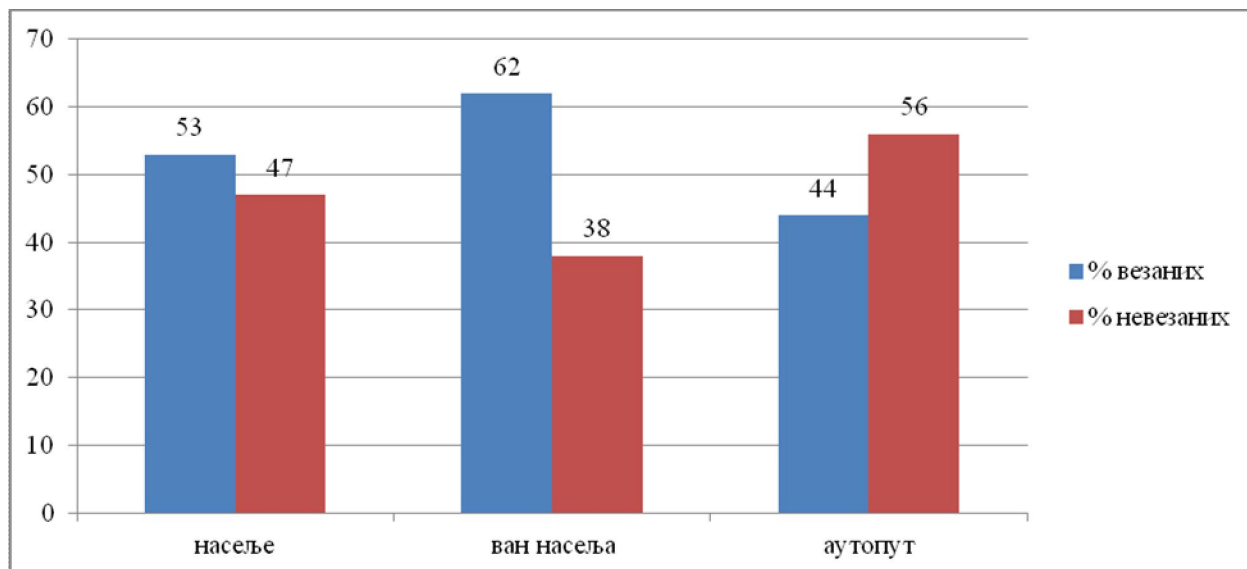

График 15. Процентуална расподела везаних и неvezаних возача безбједносним појасевима подјељено по локацијама у насељу, ван насеља и на ауто-путу

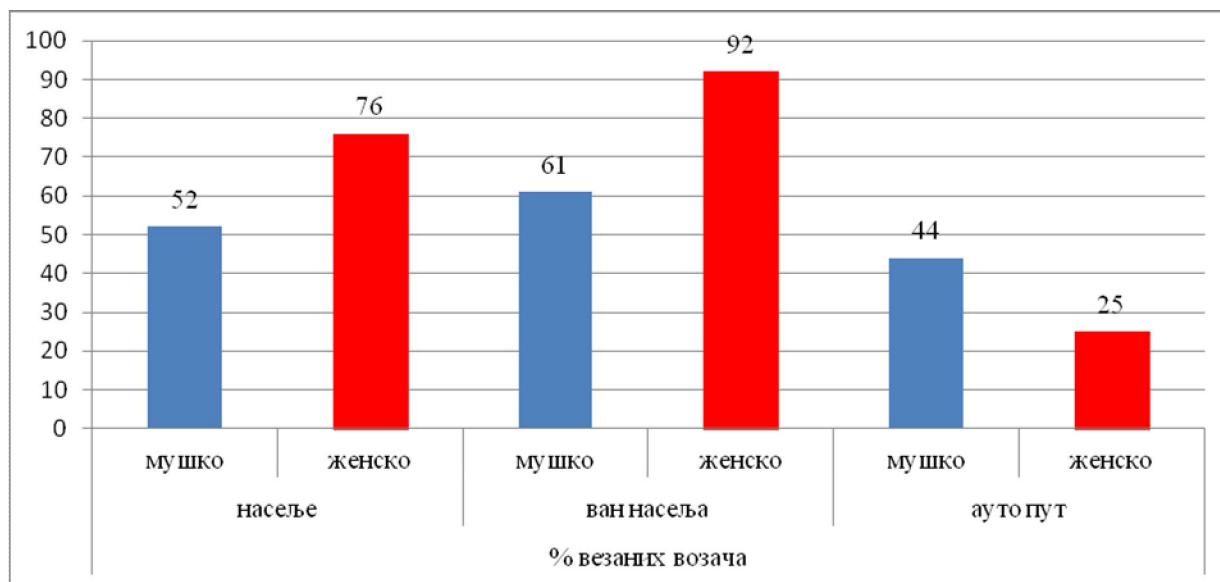

График 16. Процентуална расподела везаних/неvezаних возача теретних возила сигурносним појасевима подјељено по полу и локацијама опажања (у насељу, ван насеља и ауто пут)

График 17. Процентуална расподела употребе безбједносних појасева код возача по општинама-градовима у РС (укупно локације у насељу, ван насеља и на ауто-путу)

Употреба безбједносних појасева код путника -сувозача теретних возила (укупно насеље, ван насеља и аутопут)

У току 2021. године, након проведених превентивних и репресивних активности и мјерења употребе сигурносног појаса на узорку од 1395 путника-сувозача у теретним возилима износила је 58 %, укупно на свим локацијама опажања, на путевим у Републици Српској (график 17). Након проведене кампање у току 2020. године, степен употребе сигурносног појаса код путника-сувозача износио је такође 57 %.

График 17. Процентуална расподела употребе сигурносних појасева код путника -сувозача у теретним возилима (укупно путеви у насељу, ван насеља и ауто пут) у току 2021. године

Табела 6. Приказ структуре узорка и процента употребе појаса код опажених сувозача у теретним возилима

сувозачи		прије кампање				после кампање			
		мушко	женско	дијете	укупно	мушко	женско	дијете	укупно
2015. год	број опажених	1570	298	1	1869	1004	256	4	1264
	везаних (%)	29.17	47.65	0	32.10	33.47	66.02	0	39.95
2016. год	број опажених	1058	186	0	1244	1225	305	3	1533
	везаних (%)	27.98	45.70	0	30.63	29.47	51.48	0	33.79
2017. год	број опажених	1208	257	0	1465	1226	314	1	1541
	везаних (%)	42.72	60.31	0	45.80	40.70	69.11	100	46.53
2018. год	број опажених	1270	330	5	1605	1136	298	1	1435
	везаних (%)	43.15	80.30	40.00	50.78	46.21	71.14	100.00	51.43
2019. год	број опажених	1131	304	-	1435	1123	210	1	1334
	везаних (%)	44.47	78.29	-	51.64	48.35	76.67	0	52.77
2020. год	број опажених	-	-	-	-	1260	262	1	1523
	везаних (%)	-	-	-	-	52.78	78.63	100.00	57.26
2021. год	број опажених	-	-	-	-	1121	273	1	1395
	везаних (%)	-	-	-	-	52.01	80.59	100.00	57.63

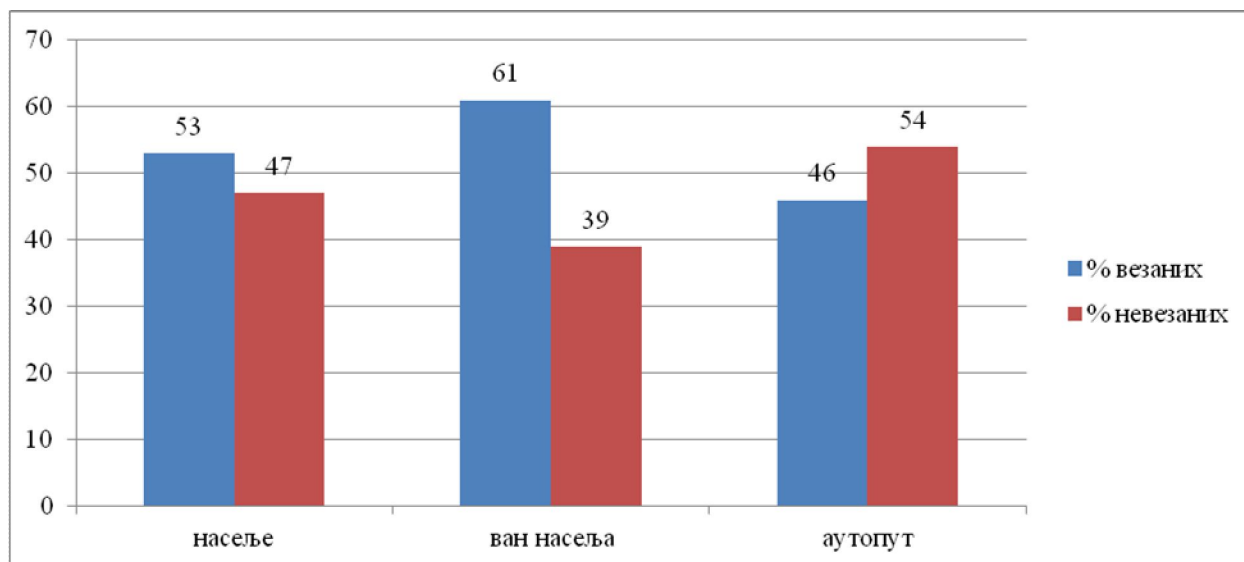

График 18. Процентуална расподела везаних сувозача у теретним возилима сигурносним појасевима подјелено по локацијама у насељу, ван насеља и на ауто-путу

На основу резултата добијених у току 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. и 2021. године, степен употребе сигурносног појаса код сувозача у теретним возилима већи је на путевима ван насеља у односу на путеве у насељу, као и код путничких возила (график 18).

Жене путнице у теретним возилима знатно више употребљавају појасева у односу на мушкарце путнике (табела 6).

2. РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ СТАВОВА КОРИСНИКА ВОЗИЛА О ЗНАЧАЈУ УПОТРЕБЕ И САМОЈ УПОТРЕБИ БЕЗБЈЕДНОСНИХ ПОЈАСЕВА

Резултати добијени анкетом се донекле разликују у односу на резултате добијене опжањем на терену. За анкетирање је коришћен посебан упитник који се састојао од општих и питања која се односе на употребу сигурносног појаса.

❖ ОПШТА ПИТАЊА

Процентуална расподела анкетираних према полу, годинама старости, дужини возачког стажа, старости возила и степену образовања

Број анкетираних лица био је 1173, од којих су 771 (66 %) лица мушког пола, а 402 (34 %) лица женског пола (график 19).

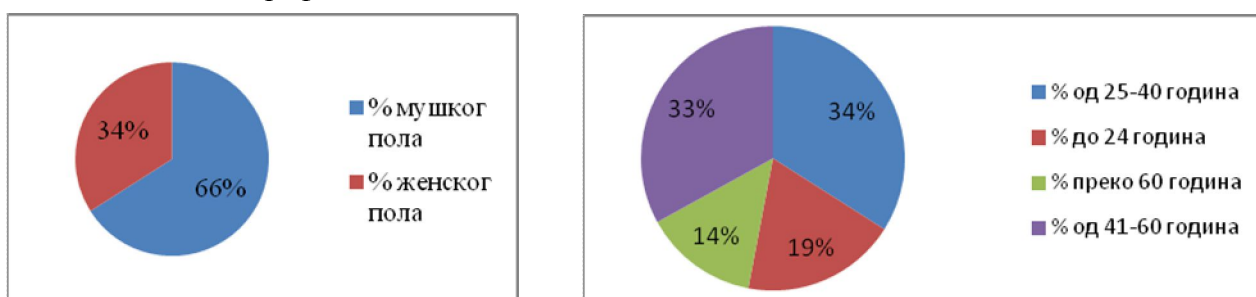

График 19.и 20. Процентуална расподела анкетираних према полу и старости

Највише анкетираних корисника возила било је старосног доба од 25 до 40 година (34 %), док је 33 % анкетирано лица старости од 41 до 60 година. До 24 године било је 19 % анкетираних, и преко 60 година 14 % (график 20).

Од укупно анкетираних корисника возила највише је било је са возачким стажом до 5 година (20,9 %). Од 6 до 10 година возачког стажа имало је 16,3 % анкетираних, од 11 до 15 година 18,4 %. Са возачким стажом од 16 до 20 година анкетирано је 19,2 % возача, а са возачким стажом од 21 до 30 година, 13,6 %. Најмање је било анкетираних са дужином возачког стажа више од 30 година (12,5 %).

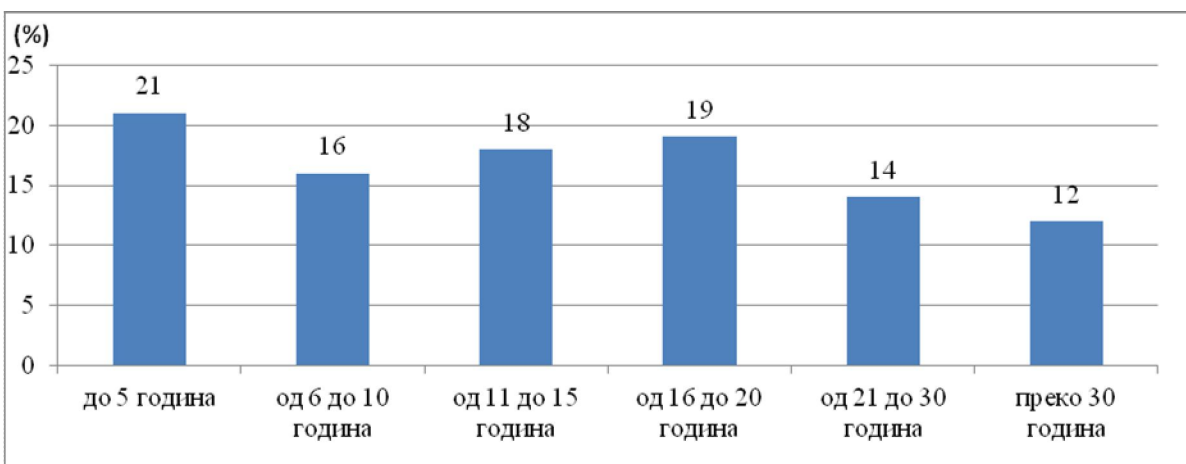

График 21. Процентуална расподела анкетираних према дужини возачког стажа

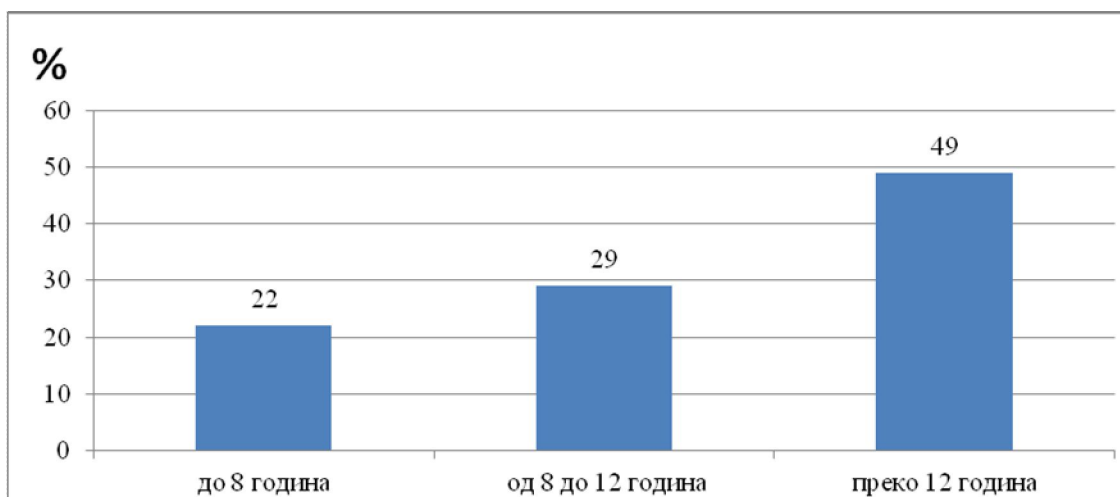

График 22. Процентуална расподела анкетираних према старости возила

У току анкетирања забиљежен је и податак о старости возила, чији су власници лица која су анкетирана (график 22.) У процентуалној расподели према старости возила, доминирају возила старија од 12 година, и то скоро половина (49 %). Значајно је учешће и возила старости од 8 до 12 година (29 %). До 8 година стара возила (односно новија возила) имало је 22 % анкетираних возача.

На основу процентуалне расподеле анкетираних лица према степену образовања (график 23.) 4 % има завршену основну школу, 55 % је са средњом школом, 12 % са вишом школом и 29 % анкетираних било је са високим образовањем. Највише је било анкетираних са завршеном средњом школом, а најмање оних који имају завршену основну школу.

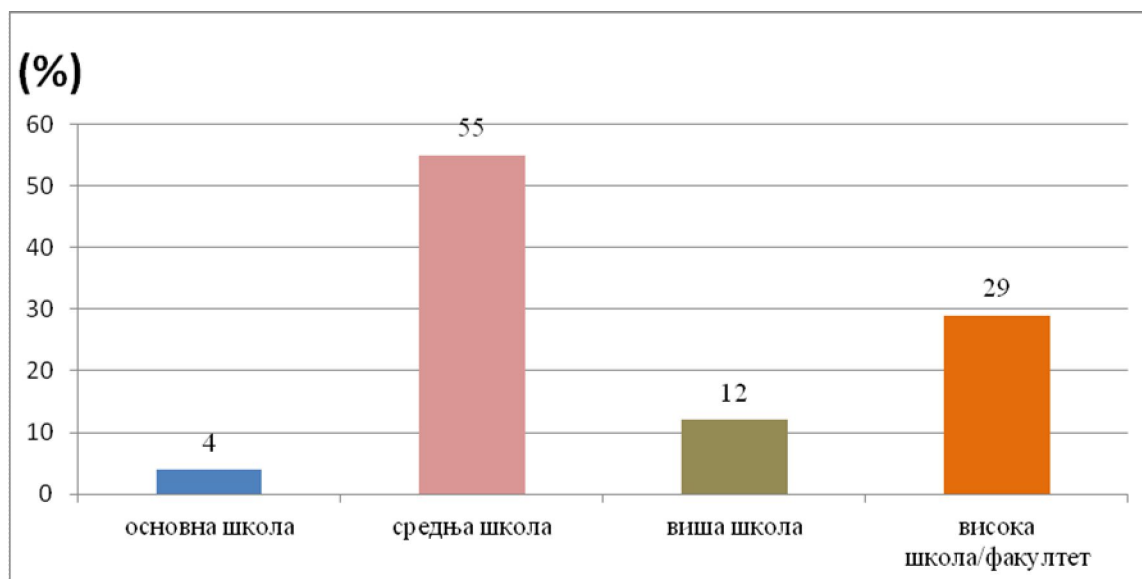

График 23. Процентуална расподела анкетираних према степену образовања

❖ **РЕЗУЛТАТИ АНКЕТНИХ ПИТАЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА УПОТРЕБУ БЕЗБЈЕДНОСНОГ ПОЈАСА**

На анкетном обрасцу поред општих питања налазило се тринаест питања који се односе на употребу појаса.

Питање бр.1: „Да ли као возач аутомобила користите безбједносни појас?“

Питање се односило на употребу безбједносног појаса код возача у току вожње на различитим путевима (путеви у насељу, путеви ван насеља и ауто путеви). На основу одговора безбједносни појас током вожње у насељу користи 58 % возача, понекад га користи 23% возача, док 14% анкетираних лица (возача) никада не користи у насељу, у току вожње (график 24.).

За разлику од насеља, на основу резултата анкете, степен употребе безбједносног појаса код возача био је знатно виши на путевима ван насеља (79%) и аутопуту (88 %). Ставови возача су такви да безбједносне појасеве знатно више користе на отвореним путевима у односу на путеве у насељу. Односно, испитаници сматрају да је безбједносни појас ефикаснији при већим дужинама путовања и већим брзинама кретања.

Одговори анкетираних лица о проценту употребе појаса, када су у улози возача, су врло слични подацима добијеним бројањем на терену (83 % ауто пут, 73 % путеви ван насеља и 60 % путеви у насељу).

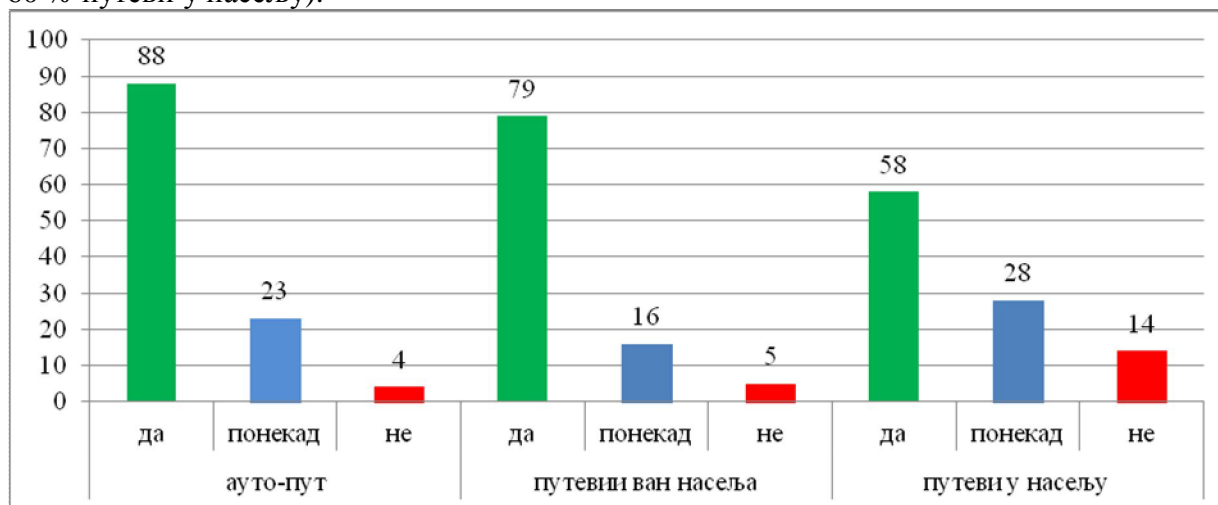

График 24. Процент употребе безбједносног појаса код возача на ауто-путу, на путевима ван насеља и на путевима у насељу на основу изјава испитаника

Питање бр.2: „Да ли као путник на предњем сједишту (сувозач) у аутомобилу користите безбједносни појас?“

На основу одговора на питање о употреби безбједносног појаса у улози путника на предњем сједишту на путевима у насељу 51 % анкетираних је одговорило да користи појас у току вожње, понекад користи појас 29 % путника на предњем сједишту до возача, док 19 % никада не користи појас у насељу у току вожње (график 25).

За разлику од насеља, на основу резултата анкете, степен употребе безбједносног појаса код путника на предњем сједишту до возача био је знатно виши на путевима ван насеља (73 %) и аутопуту (84 %). Као и код возача, ставови сувозача су такви да је појас потребније користити на путевим ван насеља у односу на путеве у насељу. Такође, на

основу ставова испитаника, када се нађу у улози возача више користе безбједносни појас него на мјесту сувозача.

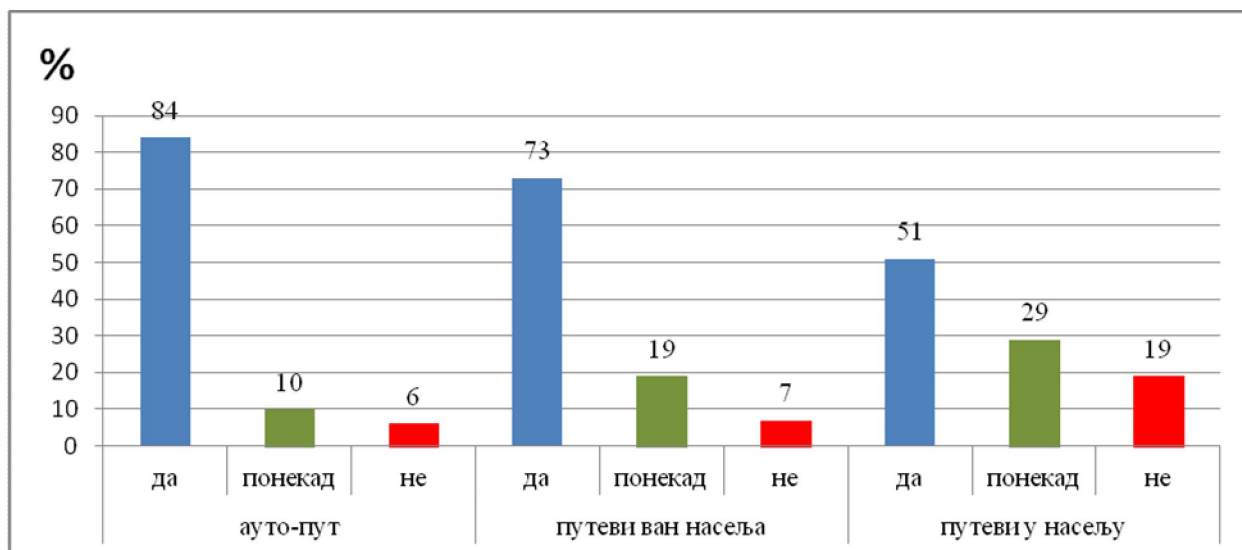

График 25. Процентуална употреба безбједносног појаса код путника на предњем сједишту (сувозача) на основу изјава испитаника

▪ **Питање бр.3: „Да ли као путник на задњим сједиштима у аутомобилу користите безбједносни појас?”**

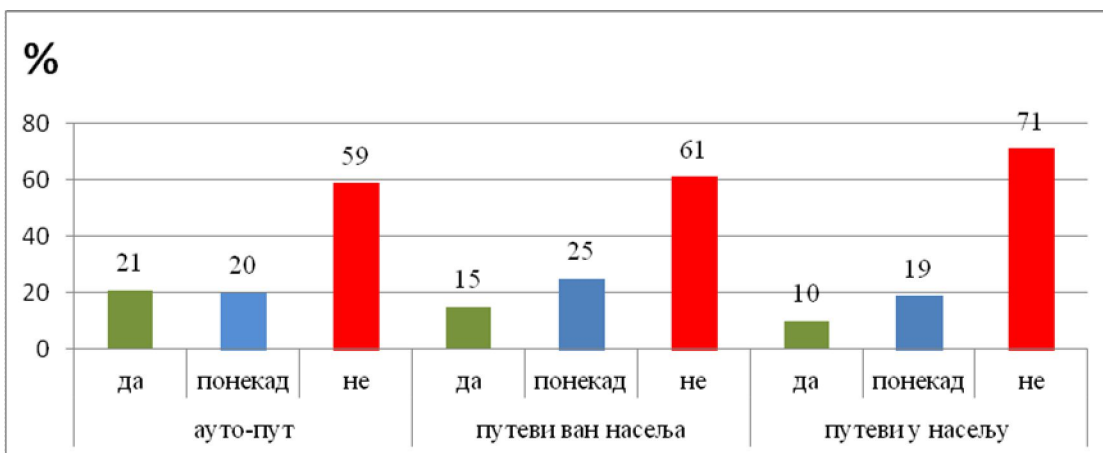

График 26. Процент употребе безбједносног појаса - путник на задњем сједишту, на основу изјава испитаника

На основу одговора анкетираних лица, када је у питању употреба безбједносног појаса на задњем сједишту у возилу (график 26.), мали број путника употребљава безбједносни појас током вожње, без обзира на дате услове (насеље/ван насеља /аутопут). На основу одговора анкетираних на путевима у насељу у току вожње појасеве користи 10 % одраслих путника на задњим сједиштима, на путевима ван насеља 15 % и на аутопуту 21 %.

На основу резултата добијених опажањем на терену, бројањем у току 2021. године, на задњем сједишту појас је користило свега 21 % одраслих путника.

Питање бр.4: „Да ли као возач захтијевате да остали путници (осим дјеце) у аутомобилу вежу безбједносни појас, када Ви возите?“

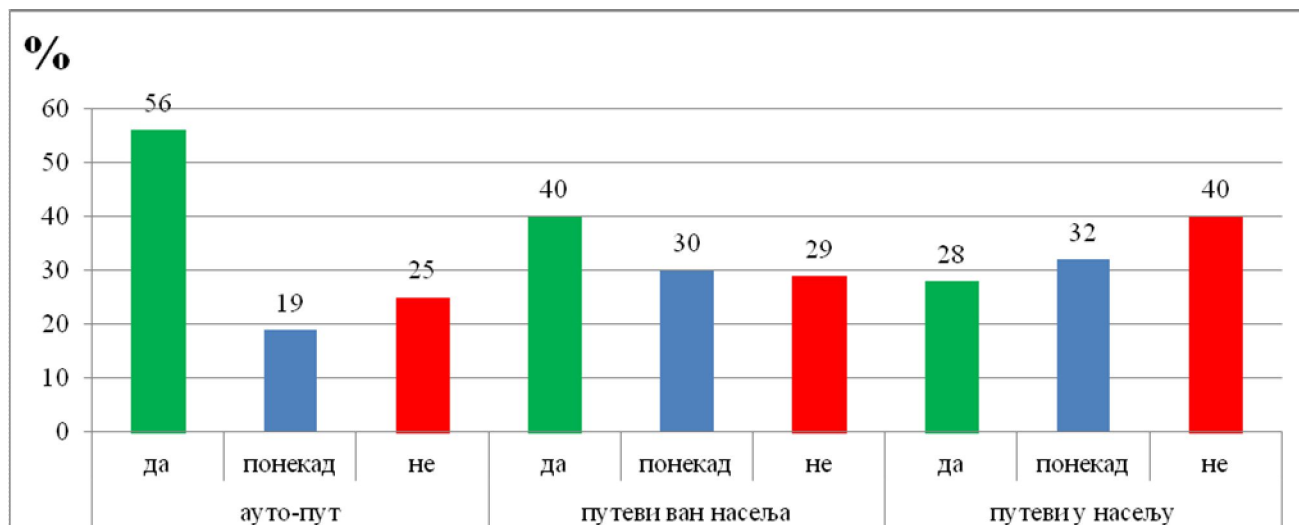

График 27. Процент возача који инсистирају да и остали путници у возилу користе појас (осим дјеце)

Добијени резултати (на основу одговора испитаника) показали су да у случају вожње аутопутем 56 % возача захтјева да се и сви остали путници у возилу вежу безбједносним појасем. Да се безбједносни појас користи у току вожње на путевима у насељу захтијева 28 % возача, а на путевима ван насеља 40 % возача (график 27).

Питање бр. 5. „Да ли су дјеца (до 12 година) у Вашем возилу везана безбједносним појасем у посебним сједилицама за дјецу, током вожње?“

На основу одговора, возачи највише превозе дјецу у сједилицама које су намјењене за безбједан превоз дјеце приликом вожње на ауто путевима (92 %) и на путевима ван насеља (84%).

На одлуку родитеља - возача да у току вожње не користе сигурносне сједилице (подметаче) утиче незнање о значају безбједног превоза дјеце у сједилицама, социоекономски статус и др.

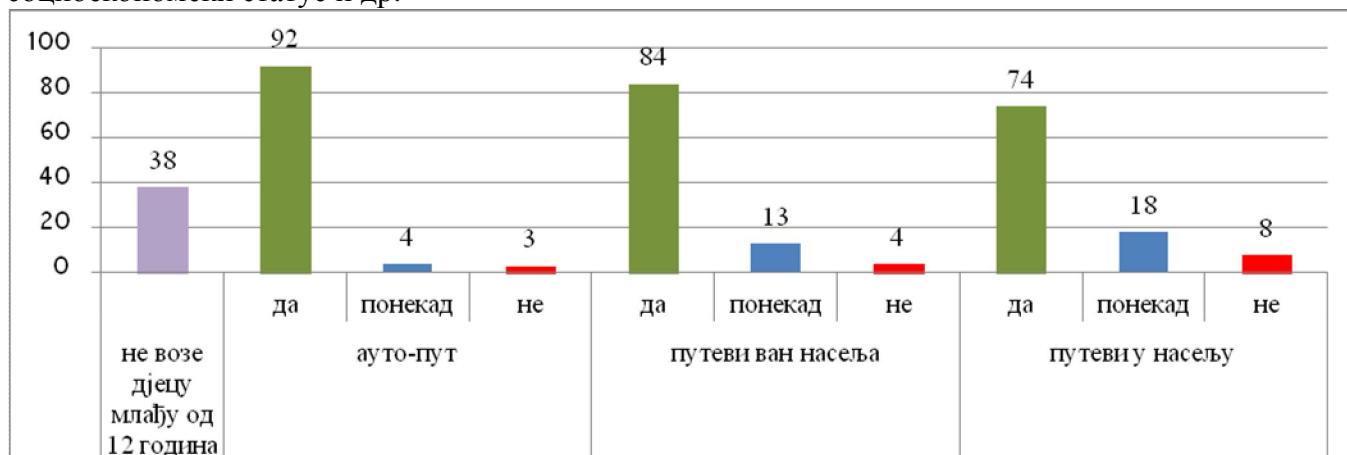

График 28. Процент везивања безбједносним појасем сједилица или дјеце која сједе у посебним сједилицама/подметачима на основу изјава испитаника

Питање бр.6: „Да ли сте у посљедњих годину дана због (не)везивања безбједносног појаса током возње (као возач или путник) били од стране полиције:”

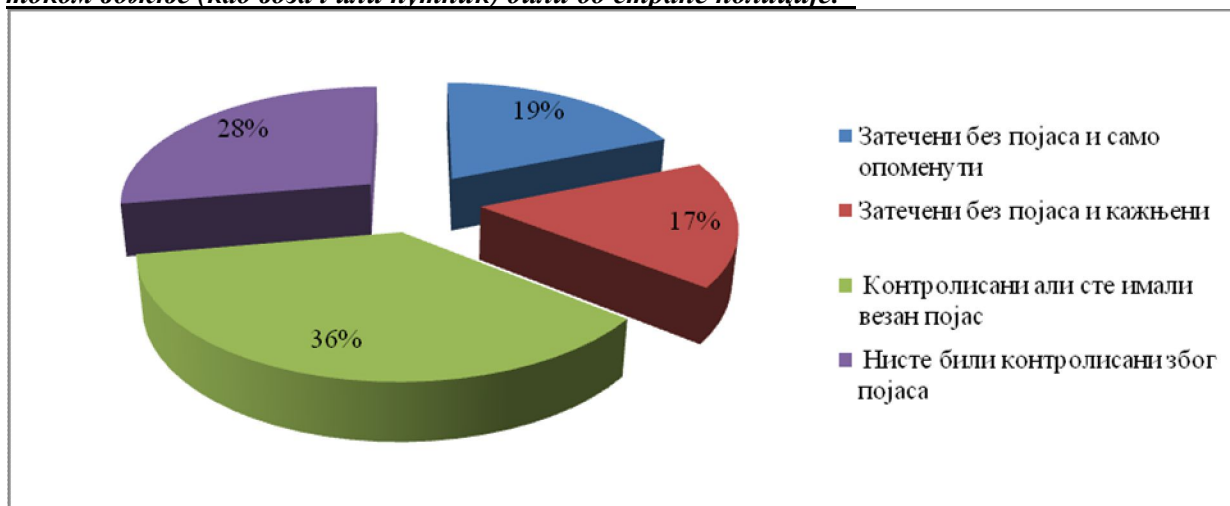

График 29. Наводи испитаника о контролисању употребе појаса од стране полиције

На основу одговора испитаника, само 17 % корисника возила је било кажњено због не употребе безбједносног појаса, док је 19 % било само опоменуто од стране полиције. Приликом контроле полиције 36 % анкетираних корисника возила је било везано појасем, а 28 % испитаника никад није било контролисано од стране полиције због (не)употребе безбједносног појаса (график 29).

■ **Питање бр.7: „Да ли сматрате да је употреба безбједносног појаса током возње непотребна када у возилу постоје ваздушни јастуци?”**

Да безбједносни појас треба користити у току возње и уколико возило посједује ваздушне јастуке, сматра 64 % анкетираних. Употребу појаса сматра бескорисном 12 % испитаника, када у возилу постоје ваздушни јастуци, док 24 % не зна одговор (график 30). Ови резултати указују да 36 % анкетираних возача не зна да је ефикасност ваздушних јастука на предњим сједиштима око 20%, али у комбинацији са сигурносним појасевима њихова ефикасност расте на преко 45 %.

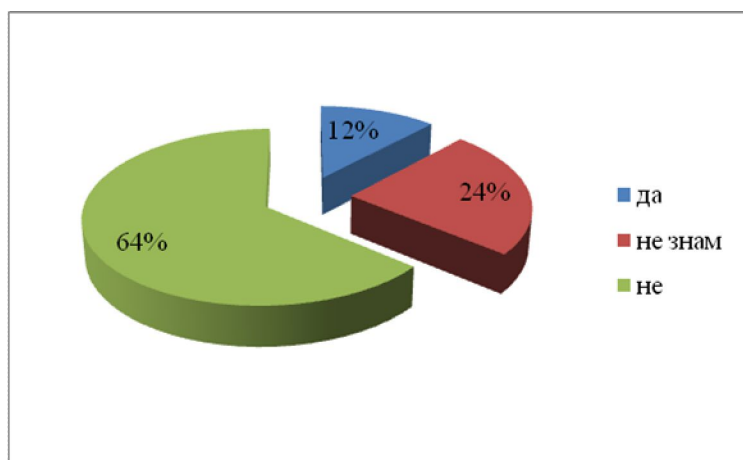

График 30. Ставови испитаника о потреби и значају употребе безбједносног појаса ако постоје ваздушни јастуци у возилу

- **Питање бр.8: „Употреба безбједносних појасева у возилу, ефикасна је код брзина: *могуће је дати више одговора”**

На овом питању испитаници су се могли опредјелити за више одговора (график 31.). Највише су се одлучивали за три одговора у којима је наведено да је појас ефикасан при брзинама већим од 50 km/h (појас је ефикасан при брзини преко 100 km/h (44%) од 80 до 100 km/h (42%), од 50 до 100 km/h (47 %)). Само 29 % возача сматра да је појас ефикасан при брзинама до 50 km/h. Истраживања су показала да код чеоног судара при брзини од 50 km/h, невезани путници буду одбачени унапријед силом од око три и по тоне, и тада по правилу наступају тешке тјелесне повреде, а често и смрт.

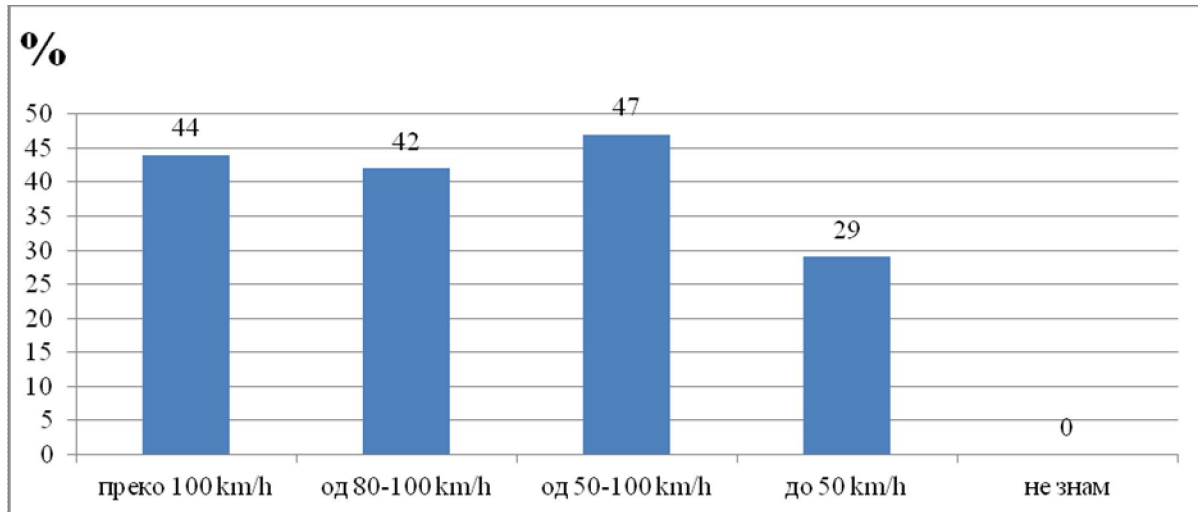

График 31. Ставови испитаника о значају употребе безбједносног појаса при различитим брзинама

Истраживања показују да се 80% незгода догоди при брзинама мањим од 60 km/h, да се смртоносни исходи јављају чак и при брзинама испод 20 km/h, као и да се 75% незгода дешава у релативној близини мјеста становања, а не при дугим путовањима.

Питање бр. 9

Питање број 9. формулисано је у виду пет тврдњи на које су испитаници имали могућност да се сложе, не сложе или да немају формиран став о датој тврдњи.

Питање бр.9а: „Не морам користити безбједносни појас ако пажљиво возим аутомобил”

На основу одговора, 18 % испитаника се слаже са ставом „Не морам користити безбједносни појас ако пажљиво возим аутомобил“. (график 32.). Значај употребе безбједносног појаса и при пажљивој возњи схвата 72 % испитаника, док 10 % нема став на наведену тврдњу.

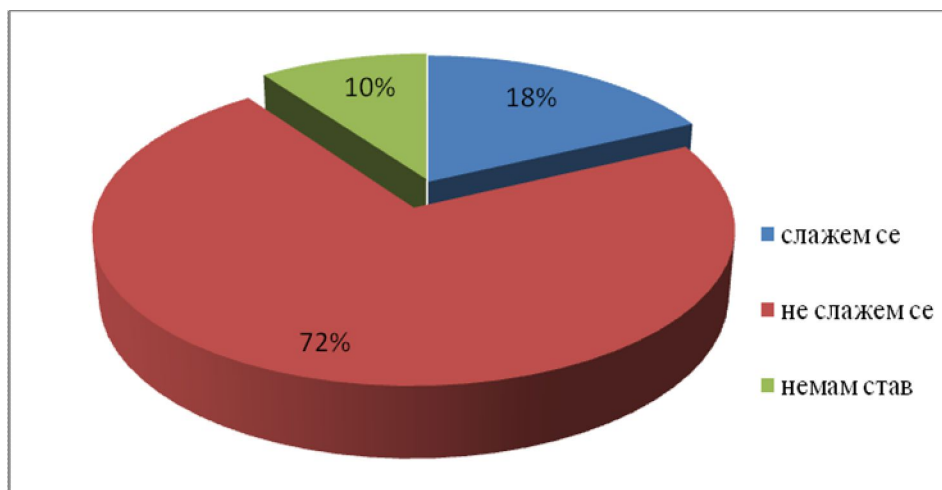

График 32. Ставови о корисности употребе безбједносног појаса и у случају пажљиве вожње

Питање бр.96: „У већини саобраћајних незгода, употреба безбједносног појаса смањује ризик од озбиљнијих повреда за путнике и возаче

Са овим ставом сложило се 79 % испитаника (график 33). Резултати добијени методом опажања на терену (бројањем) показали су да је употреба појаса мања на терену у односу на проценат који је добијен анкетом. Резултати анкете показују да 79 % испитаника схвата ефикасност употребе безбједносног појаса на смањење ризика од озбиљних повреда у случају саобраћајне незгоде. Међутим, обзиром да је на терену употреба појаса нешто нижа (67 % возача и 68 % сувозача), на њихово опредјелење да не користе безбједносни појас у току вожње, а схватају значај његове употребе, утичу неки други, за њих битнији ставови.

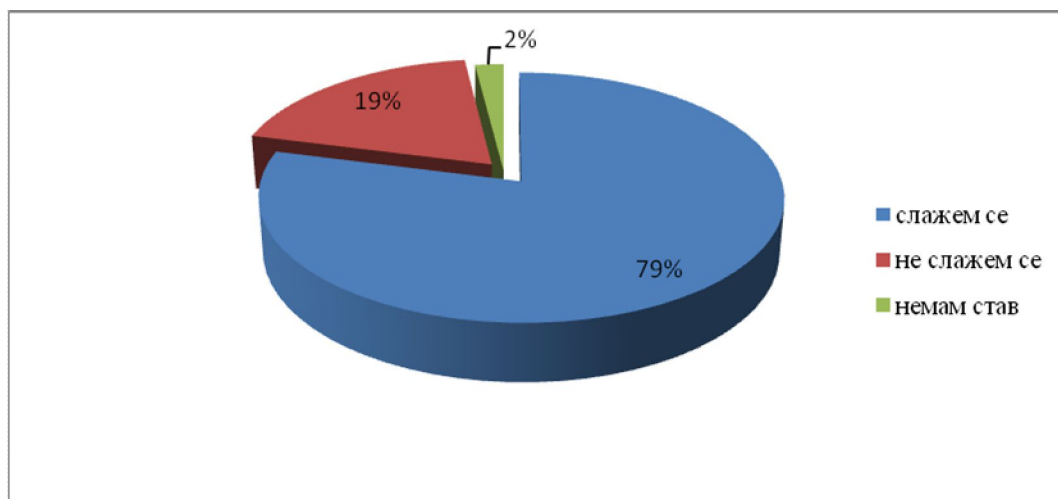

График 33. Ставови испитаника о употреба безбједносног појаса на смањење ризика од озбиљнијих повреда у случају саобраћајне незгоде за путнике и возаче

Питање бр.9ц: „Када користим безбједносни појас у возилу осјећам се мање удобно („нешто ми смета“)”

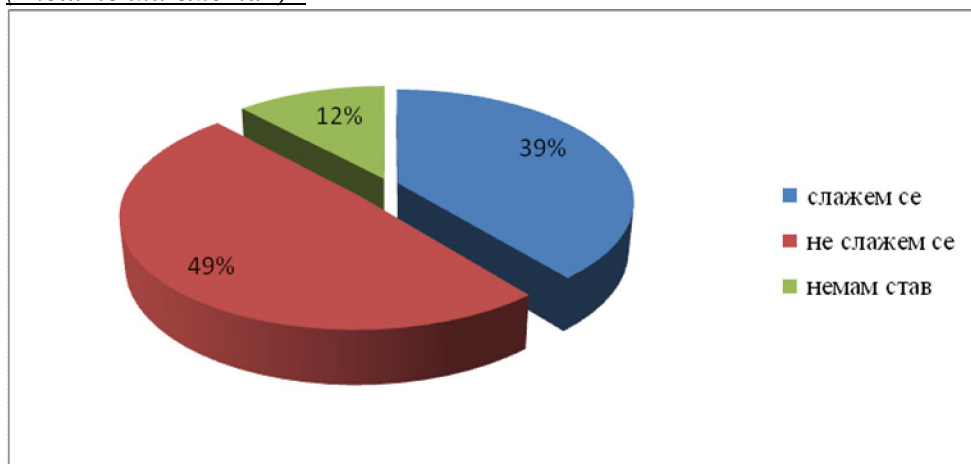

График 34. Ставови испитаника о смањивању удобности због употребе безбједносног појаса.

Са ставом да се при кориштењу безбједносног појаса у возилу осјећа мање удобно сложило се 39 % испитаних корисника возила. Скоро половина анкетираних (49 %) не слаже се са наведеном тврдњом, односно сматра да употреба безбједносног појаса не утиче на удобност приликом војње, те значај употребе појаса стављају испред комфора. Став на постављену тврдњу нема 22 % испитаника.

Питање бр. 9д: „Путник који НЕ користи безбједносни појас током војње, представља опасност по остале путнике у возилу“

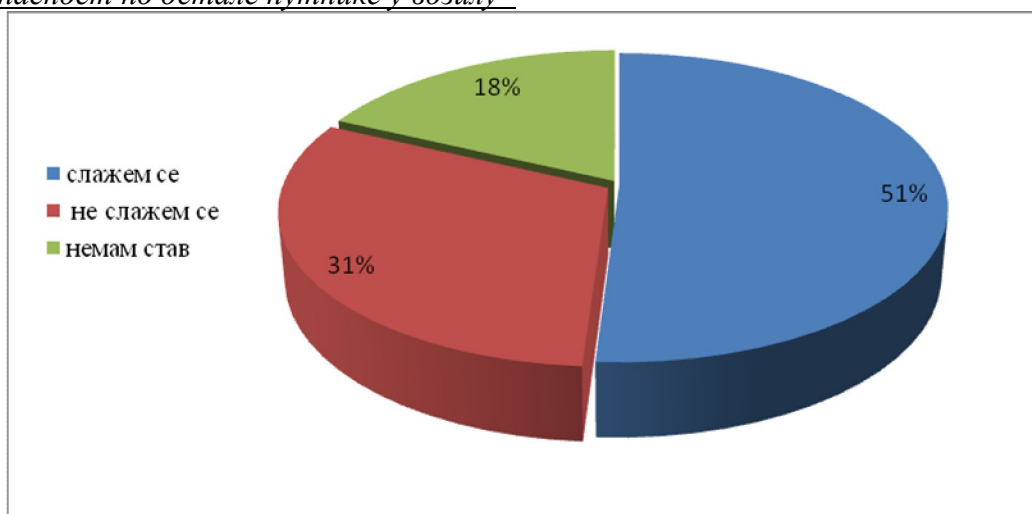

График 35. Утицај невезаног путника на безбједност осталих

Половина испитаника (51%) сматра да невезан путник представља опасност за остале путнике у возилу у случају саобраћајне незгоде (график 35.) Међутим, 31 % испитаника се не слаже са постављеном тврдњом, односно сматра да невезан путник не представља опасност за остале путнике у возилу у случају саобраћајне незгоде. Такође, 18% испитаника нема сазнања о опасностима које невезан путник са безбједносним појасем у возилу може нанијети другим путницима, у случају саобраћајне незгоде. Односно 49 %

испитаника нема сазнање да путник који није везан на задњем сједишту, у случају саобраћајне незгоде, наставља кретање брзином кретања возила тако да угрожава особу испред себе у возилу, на предњем сједишту.

Питање бр.9е: „Постоји опасност да будете "заробљени" приликом употребе безбједносног појаса у возилу, уколико доживите саобраћајну незгоду”

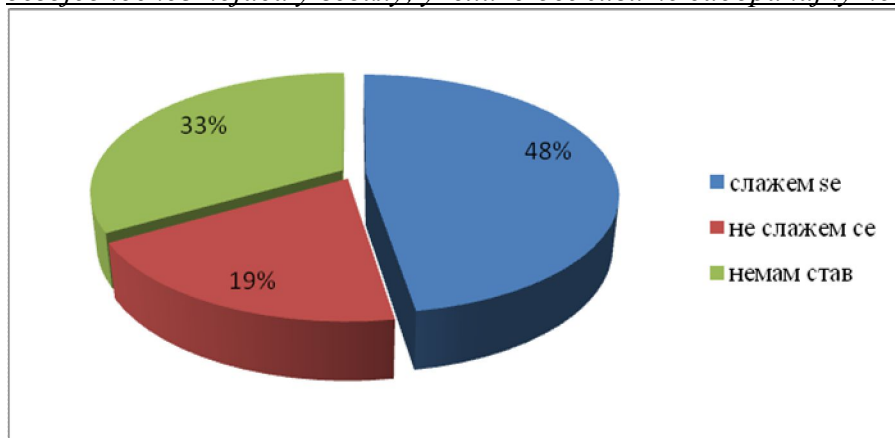

График 36. Ставови корисника о опасности од заробљавања приликом употребе безбједносног појаса у случају саобраћајне незгоде

Скоро половина испитаника (48 %) се слаже са тврдњом да ће бити заробљени у возилу ако користе безбједносни појас у случају да се догоди саобраћајна незгода (график 36). Чак 33 % испитаника нема став на постављену тврдњу, јер не знају да безбједносни појас особу која га користи може сачувати од губитка свијести у случају саобраћајне незгоде.

Питање бр.10: „Шта Вас опредељује да користите безбједносни појас у возилу? *могуће је дати више одговора

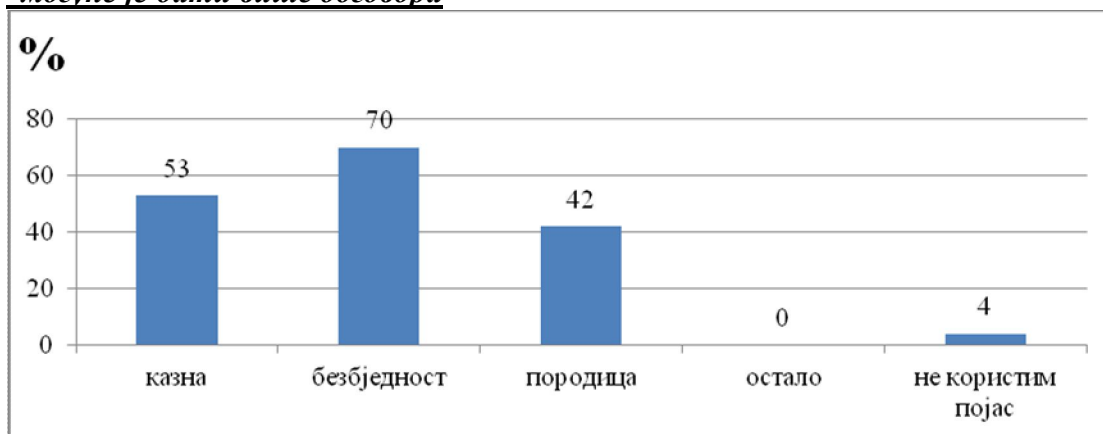

График 37. Утицајни фактори на употребу безбједносног појаса (ставови корисника)

На ово питање испитаници су могли дати више одговора. Испитаници су се највише одлучивали за два одговора (график 37.), односно на њихово опредељење да користе безбједносни појас највише утиче безбједност (70 %) и казне (53 %). На опредељење да користе појас значајније утиче и породица (42 %).

Питање бр.11: „Уколико НЕ користите безбједносни појас у возилу током возње, шта би Вас опредијелило да почнете да га користите? *могуће је дати више одговора

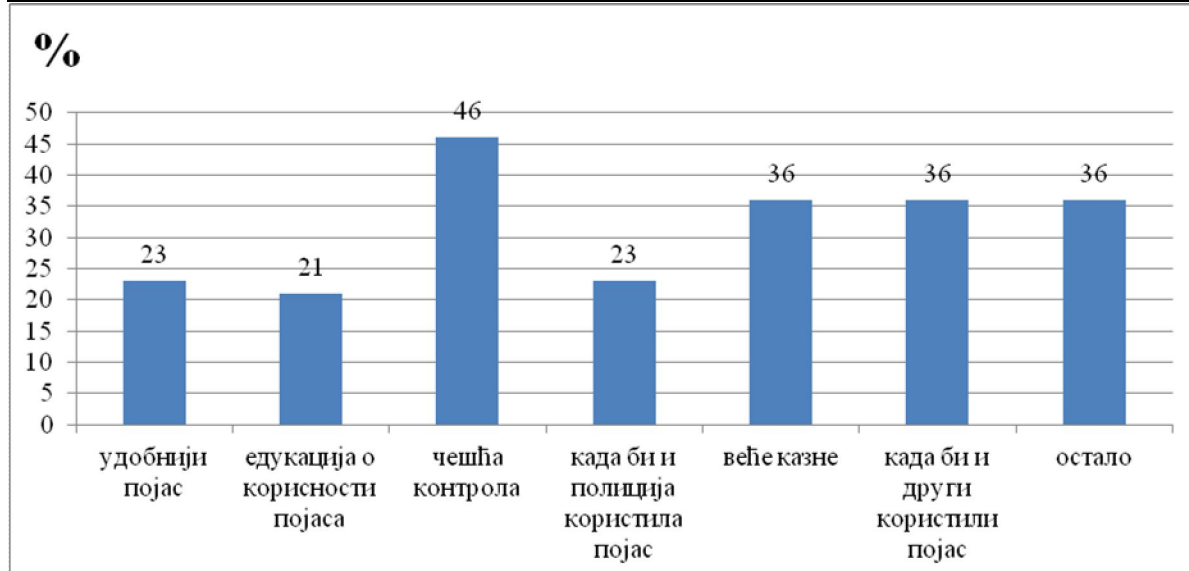

График 38. Утицајни фактори на употребу безбједносног појаса (прекршиоци)

На ово питање испитаници су се могли одлучити за више одговора. На одређивање да користе безбједносни појас највише утиче чешћа контрола од стране полиције (46 %) , веће казне (36 %) , те када би и сви други корисници возила користили појас (36%).

На одређивање 23 % анкетираних да користе безбједносни појас утицало би и већа употреба појаса код полицијских службеника. Њих 21 % изјаснило се да би додатна едукација о корисности употребе појаса утицала на промјену њиховог става, односно субјекти безбједности саобраћаја би морали наставити са провођењем превентивних кампања о значају употребе безбједносног појаса.

Питање бр.12: „Када возите у другим земљама (ван територије БиХ) да ли без размишљања вежете безбједносни појас?“

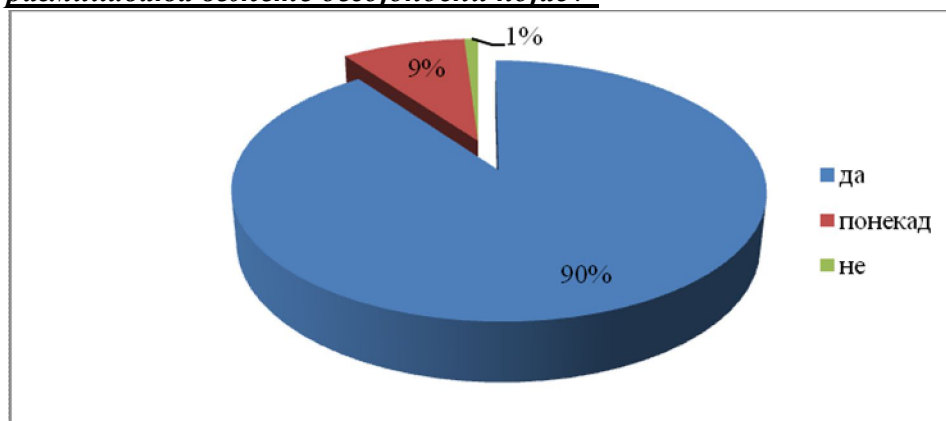

График 39. Употреба безбједносног појаса када су испитаници у другим државама

На постављено питање 90 % анкетираних одговорило је да безбједносни појас користи када се крећу ван територија БиХ. На овакво одређивање утичу свакако и веће казнене

одредбе у другим земљама. У току вожње 9 % испитаника понекад користи безбједносни појас у другим државама.

Питање бр. 13: " Да ли сте имали прилику упознати се са кампањом „Нити 1 невезан појас”, која је проведена у току 2020. године?(можете дати више одговора)

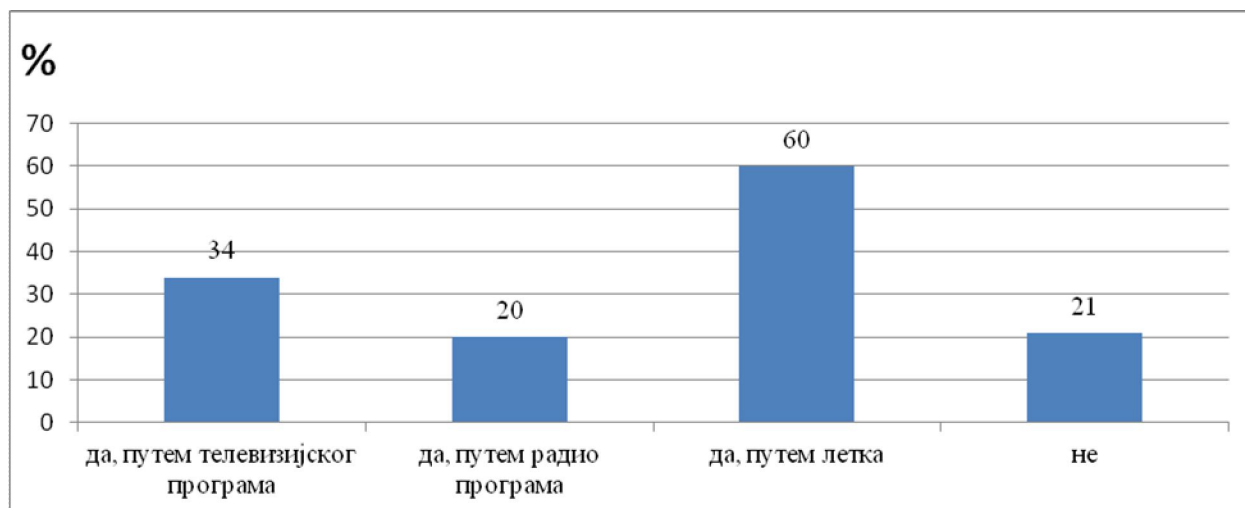

График40. Информисаност испитаника о проведеној кампањи која је имала за циљ повећање употребе безбједносног појаса у току 2020. године

Испитаницима је постављено питање да ли су имали прилику у претходној години упознати се са кампањом „**Нити један невезан појас** ", која је проведена са циљем повећања употребе безбједносног појаса у току 2020. године. О проведеној кампањи 60 % испитаника изјавило је да је упознато путем летка, 34 % путем телевизијског програма, а 20 % путем радио програма. Са проведеном кампањом у току 2020. године 21% испитаника није било упознато. Кампања је имала за циљ повећање степена употребе безбједносних појасева на подручју Републике Српске.